

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ВІСНИК
ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені В.Н. Каразіна

№ 866

Серія: Романо-германська філологія

Методика викладання іноземних мов

Випуск 59

Видається з 1965 року

Харків

2009

УДК 811.11+811.13 (05)

У статтях цього Вісника розглядаються актуальні питання когнітивної лінгвістики, дискурсології, соціолінгвістики. Наводяться новітні дані у галузі методики викладання іноземних мов та перекладу; висвітлені питання наукового життя факультету та прорецензовані монографії у галузі дискурсології, що вийшли друком в Україні у 2009 році.

Для лінгвістів, викладачів, аспірантів та пошукачів, студентів старших курсів.

Головний редактор:

І.С. Шевченко, докт. філол. наук (Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна)

Редакційна колегія:**Секція: Романо-германська філологія**

В.І. Говердовський, докт. філол. наук (Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна)

О.І. Давидов, канд. іст. наук (Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна)

В.П. Кривенко, канд. філол. наук (Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна)

А.П. Мартинюк, докт. філол. наук (Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна)

Л.М. Мінкін, докт. філол. наук (Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна)

О.І. Морозова, докт. філол. наук (Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна)

Л.С. Піхтовнікова, докт. філол. наук (Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна)

В.О. Самохіна, канд. філол. наук (Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна)

Л.В. Солощук, канд. філол. наук (Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна)

С.О. Швачко, докт. філол. наук (Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна)

Секція: Методика викладання іноземних мов

Н.Ф. Бориско, докт. пед. наук (Київський національний лінгвістичний університет)

Л.С. Нечепоренко, докт. пед. наук (Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна)

С.Ю. Ніколаєва, докт. пед. наук (Київський національний лінгвістичний університет)

В.Г. Пасинок, докт. пед. наук (Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна)

О.Б. Тарнопольський, докт. пед. наук (Дніпропетровський університет економіки і права)

В.О. Ужик, канд. пед. наук (Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна)

Л.М. Черноватий, докт. пед. наук (Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна)

Відповідальний секретар:

Л.Р. Безугла, канд. філол. наук (Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна)

Адреса редакційної колегії: Україна, 61077, м. Харків, пл. Свободи, 4,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, факультет іноземних мов

Тел.: (057) 707-51-44; dilovamova@mail.ru

Текст подано в авторській редакції

Усі статті рецензовані

Друкується за рішенням Вченої ради Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,
протокол № 11 від 30 жовтня 2009 р.

Свідоцтво про держреєстрацію КВ № 11825–696 ПР від 04.10.2006.

© Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2009.

англійській мові / Ганна Іллівна Приходько. – Запоріжжя : ЗДУ, 2001. – 362 с. 7. Радевич-Винницький Я.К. Етикет і культура спілкування / Ярослав Костянтинівч Радевич-Винницький. – Львів : Вид-во «СПОЛОМ», 2001. – 223 с. 8. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Олена Олександрівна Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с. 9. Смирницький А.И. Лексикология английского языка / Александр Иванович Смирницький. – М. : Изд-во лит. на иностр. яз., 1956. – 260 с. 10. Стилистика английского языка: [учебник] / А.Н. Мороховский, О.П. Воробьева, Н.И. Лихошерст, З.В. Тимошенко. – К. : Вища школа, 1991. – 272 с. 11. Тураева З.Я. Лингвистика текста (текст: структура и семантика) / Зинаида Яковлевна Тураева. – Москва, 1986. – 125 с. 12. Формановская Н.И. Речевое взаимодействие: коммуникация и прагматика / Наталья Ивановна Формановская. – М. : Изд-во ИКАР, 2007. – 480 с. 13. Amosova N.N. English contextology / Nataliya Nikolajevna Amosova. – L. : LGU Publishing House, 1968. – 178 p. 14. Slama-Cazacu T. Language at contexte / Tatiana Slama-Cazacu. – Gravenhage; Mouton, 1961. – 251 p. 15. Ullman St. An Introduction to the Science of Meaning / St. Ullman. – Oxford : Blackwell, 1970. – 278 p.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

MICASE – Michigan Corpus of Academic Spoken English. <http://quod.lib.umich.edu/m/micase/>
 GIOEL – Graduate Industrial Operations Engineering Lecture/1999/January 26. GML – Graduate Macroeconomics Lecture/1999/January 19. ILL – Intro Latin Lecture/1999/April 2. MAL – Medical Anthropology Lecture/1998/February 25. PBL – Practical Botany Lecture/2000/February 25. POC – Peking Opera Colloquium/2000/October 10. RHEL – Race and Human Evolution Lecture/2000/September 21.

© І.Є Шпенюк, 2009

УДК 811.111'42

ДО ПРОБЛЕМИ КАТЕГОРИЗАЦІЇ МЕТАМОВНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ

П.Ю. Шопін (Луганськ)

У статті розглядається сучасне осмислення метамови. Автор робить попередній огляд головних класифікацій метамовних висловлювань і пропонує свій варіант їх систематизації.

Ключові слова: категорія, класифікація, метамова, мовна рефлексія.

П.Ю.Шопин. К проблеме категоризации метаязыковых высказываний. В статье речь идет о современном осмыслении метаязыка. Автор делает предварительный обзор основных классификаций метаязыковых высказываний и предлагает свой вариант их систематизации.

Ключевые слова: категория, классификация, метаязык, языковая рефлексия.

P.U. Shopin. To the problem of categorization of metalinguistic utterances. The article deals with the modern conception of metalanguage. The author makes preliminary observations concerning the most popular classifications of metalinguistic utterances and proposes his own variant of their systematization.

Key words: category, classification, linguistic reflexivity, metalanguage.

Вивчення метамови як уявлень людини про природну мову та її функціонування є одним з актуальних напрямів комунікативно-прагматичної лінгвістики. Об'єктом пропонованого дослідження є метамова міжособистісного спілкування. Предмет аналітичного розгляду становлять існуючі варіанти систематизації метамови, що експліцитно виявляються у дискурсах різних типів. Мета праці полягає в уточненні сучасних класифікацій і формулюванні авторського варіанта категоризації метамовних висловлювань у вимірі когнітивної парадигми мовознавства.

Інтерес до вивчення метамовних явищ виник у гуманітарній науці вже достатньо давно: "... Підґрунтям побудови метамови є філософія логічного аналізу мови – напряму аналітичної філософії, завданням якою була розробка штучної, апріорної М. із метою виправити мову науки... Логічний аналіз мови склався в межах неопозитивізму й емпіризму наприкінці XIX – на початку XX ст., коли деякі авторитетні філософи (Г. Фреге, Б. Рассел, Л. Вітгенштейн, Дж. Мур, Р. Карнап) висловили думку про те, що саме мову треба вважати головним об'єктом філософії як науки..." [7, с. 322]. У сучасній когнітивній лінгвістичній парадигмі прискіплива увага до аналізу метамовних висловлювань пов'язана з надією на розкриття психологічної загадки глибинних процесів, що відбуваються у самосвідомості кожної людської особистості: "мышление нельзя считать достаточно развитым, если оно не способно обращаться к анализу самого процесса мышления. Без рефлексивности и самонаправленности задача формирования самосознания была бы намного затруднена, ибо... самосознание предполагает, по крайней мере, некоторую способность думать о том, что оно само делает" [6, с. 284]. Людська спроможність розглядати природну мову як мову-об'єкт отримала назву "мовної рефлексії", під якою лінгвістика та психологія сьогодні розуміють "осознание, осмысление собственного языкового поведения и языковой жизни общества, а также устройства языка и его отдельных языковых фактов; определяет особый тип отношения к языку, предполагающий осмысленное пользование им, языковые наблюдения, соотношение своих оценок с другими, нормой, узусом" [10, с. 809].

Термін "метамова", що був введений до загального вжитку на початку XX століття польським логіком А. Тарським, набув статусу категорії першої величини в лінгвістиці з виділенням Р. Якобсоном метамовної функції у відомій доповіді *Metalanguage as a linguistic problem*. Метамовну діяльність вчений цілком слушно для тогочасного функціонально-структурного підходу в лінгвістиці визначає як "the interpretation of one linguistic sign through other, in some respects homogenous, signs of the same language" [14]. До того ж Р. Якобсон помічає факт пробудження мовної свідомості при використанні метамови: "Взамен

бессознательно автоматизированных способов выражения метаязыковая функция вносит осознание речевых компонентов и их отношений...” [11, с. 21].

Незважаючи на популярність та важливість метамовних досліджень у сучасній науці про мову, дуже багато категорій цього напряму потребують значного уточнення та доповнення. Перш за все виникає невизначеність у розумінні об'єму лінгвістичного поняття “метамова”. Чи належать до метамови одиниці мови-об'єкта? Чи всі дискурсивні слова неодмінно є метамовними одиницями? Чи можна вважати мовні кліше засобами актуалізації метамовної свідомості? Початкове визначення А. Тарського виключає можливе ототожнення метамови та мови-об'єкта через звернення до штучної мови логіки, метою, якої постає формулювання істини: “we have to use two different languages in discussing the problem of the definition of truth and, more generally, any problems in the field of semantics. The first of these languages is the language which is “talked about” and which is the subject matter of the whole discussion; the definition of truth which we are seeking applies to the sentences of this language. The second is the language in which we “talk about” the first language, and in terms of which we wish, in particular, to construct the definition of truth for the first language. We shall refer to the first language as “*the object language*,” and to the second as “*the meta-language*” [16]. Необхідно зауважити, що у будь-якому разі терміни “метамова” і “мова-об'єкт” набувають відносного значення і можуть бути сконструйовані декілька рядів метамов в одній ієрархії, на чому потім буде наголошувати Р. Барт. Проте обмеження функції метамови та мови-об'єкта верифікацією стає неможливою абстракцією з розвитком логіки та лінгвістичної науки. Уже Р. Якобсон говорить про універсальний характер застосування та буття метамови: “Metalanguage is the vital factor of any verbal development” [14]. Якщо розглядати поняття функції, як це робить Ю.С. Степанов, то можемо сказати про те, що метамовна функція відображає залежність ефективності використання природної мови від рівня розвитку мовної свідомості людини. Саме мовна свідомість і рефлексія забезпечують контроль за використанням природної мови, тому сучасні метамовні дослідження обов'язково інкорпують вивчення метамовної свідомості і повсякчас спираються на такі теорії мовної свідомості, як теорія системи мовного контролю Г. Ейгера [3].

Подальше уточнення понятійного апарата металінгвістичного опису дозволить більш ґрунтовно вивчити й поняття “метамова”, проте можемо констатувати той факт, що метамовні висловлювання з усією необхідністю охоплюють одиниці природної мови. Водночас існують і мовні засоби, які об'єктивно присутні в мові-об'єкті (мовні кліше), та індивідуально значимі засоби експлікації метамовної свідомості у дискурсі, який завжди зорієнтований на міжособистісне спілкування з приводу об'єктивного та суб'єктивного буття. Не всі дискурсивні маркери можуть бути зараховані до метамови, оскільки багато слів, що в традиційній

вітчизняній граматиці називають вставними, не розглядають мову-об'єкт як мовленнєву дію, не встановлюють дистанцію між мовцем і дискурсом, про що буде сказано докладніше при формулюванні висновків.

Мовні одиниці, що можуть бути використані у мовленні задля побудови метамовних висловлювань, вивчаються на прикладі публіцистичного, художнього та повсякденного дискурсів. Аби полишити понятійну невизначеність в українській мові, вважаємо за потрібне використати терміни “оцінки мовлення” Б. Шварцкопфа або “мовні рефлексиви” І. Вепревої, що дозволить зробити наголос на аксіологічній і суб'єктивній природі метамови. Б. Шварцкопф визначає “оцінки мовлення” як “реакции говорящих и слушающих (пишущих и читающих) на использование языковых средств в процессе функционирования языка, как оценочные характеристики, даваемые в процессе речи ее участниками, относящиеся к ней самой (чужой и своей) и эксплицитно в ней выраженные” [9, с. 415]. Мовний рефлексив за І. Вепревою визначається як “метаязыковой комментарий по поводу употребления актуальной лексической единицы” [1, с. 76]. У той же час цілком виправданим видається включення до метамови не тільки одиниць з оціночним та актуальним значенням, але й дискурсивних маркерів, що звертають нашу увагу на об'єктивні характеристики мовленнєвої діяльності підчас виникнення дихотомії метамова – мова-об'єкт.

Першим і наріжним критерієм для систематизації метамови стає розрізнення метамови лінгвістики та метамовних висловлювань середнього мовця. В. Кашкін висловлює думки, співзвучні герменевтичному підходу М. Гайдегера, про те, що метамовні висловлювання звичайного мовця спираються на міфологічне світобачення та свідомість: “metalanguage activity is governed by dynamic stereotyped patterns, which form a mythological picture of the life of language and of the life in language as environment. It is essential for understanding human language activity to disclose these implicit mechanisms. All words in language seem to possess a mythological nature. Besides, one can also distinguish mythologemes of general systemic and procedural character, without which language would not be able to exist and to be executed. Mythologemes of this kind constitute the language game as such: the “thingness” of words and the natural discreteness of their meanings” [15]. До того ж метамовні висловлювання письменників і поетів учені відносять до окремої категорії: “Между научной характерологией и лингвистическим мифом лежит пласт высказываний о языке, сделанных вне строго лингвистической системы координат” [8]. Потрібно зрозуміти, що метамова в такій ситуації набуває тієї ж самої функціонально-стилістичної маркованості, що й мова-об'єкт. Дихотомія професійної метамови та наївних уявлень про мову може бути доповнена, і ми вважаємо цілком виправданим розгляд наукової, художньої, офіційно-ділової і т.д. метамови, що на сьогодні є надзвичайно плідним шляхом

аналізу через постійну увагу сучасної лінгвістики до дискурсивної природи мовленнєвої організації людини. Без висвітлення ролі метамовної свідомості у дискурсі неможливе створення єдиної комунікативної теорії. Дослідження метамовних висловлювань і уявлень про мову письменників, учених-лінгвістів, носіїв літературної норми та визначеного діалекту є надзвичайно актуальним і може принести корисні результати для функціонально-стилістичного впорядкування метамови і знаходження інваріантних і варіативних ознак метамовної свідомості у будь-якій лінгвокультурній спільноті.

Б. Шварцкопф пропонує розрізняти самокритику й критику мовлення співрозмовника при аналізі метамовних висловлювань, що є другою універсальною дихотомією категоризації метамови: “по содержанию (направленности) основная масса оценок речи делится на два типа. Тип I: “речевая критика” (термин В.П. Григорьева) – эксплицитно выраженная реакция слушающего (читающего) на факт речи в чужом сообщении (отрицательная обратная связь в плане регулирования процесса общения), в аспекте а) “правильно – неправильно” и б) “уместно – неуместно”... Тип II: “аргументации употребления” конкретного средства в контексте (возникает в речи самого говорящего как результат своей речи к собеседнику и создания тем самым “образа слушателя”, как контркритика – способ предупреждения возможной речевой критики со стороны собеседника...)” [9, с. 417]. З одного боку, метамовні висловлювання мовця спрямовані на розуміння дійсності й самого себе, а також на співвіднесення повідомлення з адресатом, а з другого – на осмислення мовлення й суб’єктивних інтенцій, мотивів й установок учасників спілкування.

У структурно-функціональному вимірі метамовні висловлювання класифікують М. Андерсон, Н. Батюкова, А. Вежбицька, М. Горяева, І. Вепрева, В. Кашкін, М. Ляпон, А. Черняков, Б. Шварцкопф. Класифікація М. Андерсона, що заснована на глобальних функціях метамови в дискурсі, є найбільш прийнятною, проте не охоплює концептуального виміру аналізу мови-об’єкта. М. Андерсон et. al. визначають п’ять головних класів метамовних висловлювань у діалогічному мовленні: 1) interchanges used to establish, track, and move between dialog states (TD); 2) interchanges used to establish communicative intention, or speaker meaning (SM); 3) discussions about or clarifications of items in the language itself (e.g. parts of speech, spelling, word meanings, etc.) (ML); 4) interchanges used to establish or monitor the match between language and the world (DT); 5) Discussions of or references to speech acts *per se*, including such things as their content, timing, style, appropriateness, effectiveness, etc (SA) [12]. Шляхом емпіричного дослідження значного масиву даних Британського національного корпусу було виявлено той факт, що метамовні висловлювання складають приблизно десяту частину всіх висловлювань у дискурсах різних типів, проте далеко не всі метамовні висловлювання у розумінні

М. Андерсона актуалізують роботу мовної свідомості та свідчать про чітке розмежування метамови й мови-об'єкта.

І. Вепрева при систематизації метамови в публіцистичному дискурсі обмежується дослідженням метамовних рефлексивів публіцистичного мовлення, об'єктом яких є лексична одиниця. Сам факт вибору певного рівня мови при систематизації метамовних висловлювань нашою є на думку про подальше структурне співвіднесення метамовних висловлювань з нормативними системними рівнями мови. Головною ознакою для формування окремих класів стає у такому разі оцінка нормативності мовних висловлювань, і дослідниця говорить про такі види мовних рефлексивів у публіцистичному дискурсі, як динамічний, дериваційний, стилістичний та особистісний. Якщо ми поглянемо на логічну основу такої класифікації, то ми зрозуміємо, що всі чотири класи мають принципово різну природу. Як наслідок, ознаки класифікації постають зовсім не однорідними, що має бути пов'язано не тільки з "потенційністю" мовних явищ, про що у ХХ столітті писав В. Матезіус, а сьогодні говорять представники когнітивної парадигми в лінгвістиці [13, с. 28-29], а й з емпіричним характером пропонованої класифікації. Дериваційний і стилістичний критерії об'єднуються на ґрунті емпіричних даних, які були отримані І. Вепревою в ході дослідження, але складно співвіднести їх у межах однієї класифікації. Необхідно наголосити на тому, що виділення двох функціональних типів рефлексивів (комунікативних і концептуальних) може бути використано для проведення подальших метамовних досліджень.

Функціонально-структурний ізоморфізм метамовних висловлювань і мови-об'єкта формує всі необхідні засади для категоризації метамови за рівнями природної мови, а також мовної особистості, які були вперше досліджені Ю. Карауловим [4]. Треба зауважити, що наш варіант класифікації не може мати чіткого виду ієрархії, в ньому розглядаються лексико-граматичний, комунікативно-прагматичний і концептуальний виміри актуалізації мови-об'єкта у мовній свідомості. Лексико-граматичний вимір завжди охоплює метамовні висловлювання відносно нормативної правильності мови-об'єкта і включає фонетичний, морфологічний, лексичний, словотвірний і синтаксичний рівні.

Комунікативно-прагматичний вимір метамови характеризує природу дискурсивної діяльності людини, і такі метамовні висловлювання, що у більшості випадків є реакцією на комунікативну напругу у міжособистісному спілкуванні, можуть бути класифіковані згідно з тими категоріями принципу кооперації, які порушуються у висловлюваннях першого ряду. Принцип кооперації – не єдиний спосіб опису адекватності дискурсивної діяльності. На наш погляд, принцип ввічливості, що тісно пов'язаний з культурним й етичним вимірами міжособистісного спілкування, дозволить мовознавцям детальніше охарактеризувати

комунікативно-прагматичні висловлювання через призму метамови. У такому висвітленні метамова стає важливим чинником фатичного спілкування. Мовні коментарі виконують не тільки метамовну, а й фатичну функцію, коли обидва учасники спілкування намагаються знайти спільну мову. Проте не треба обмежувати об'єм застосування метамови в комунікації фатичним спілкуванням, оскільки “мова – це те середовище, де відбувається процес обопільної домовленості співбесідників і виникає обопільне розуміння з приводу самої справи” [2, с. 355], що допомагає нам у розумінні наступного виміру метамовної діяльності.

У випадку актуалізації концептуальної природи мови-об'єкта можемо казати про суспільну, групову або індивідуальну значимість того, що коментується. Мовець обов'язково намагається якомога краще зрозуміти “саму справу” або “стан справ”, що знаходять своє відображення в мові, і їх розуміння здійснюється за допомогою метамови. Одним із варіантів концептуальних метамовних висловлювань є “блукання” навколо денотата [5, с. 81].

Задля правильного сприйняття проблеми категоризації метамови потрібно звернути увагу на характерну особливість сучасної науки: будь-які класифікації не витримують критичного аналізу через апіорність логічних понять, що стверджував уже Е. Гуссерль. Таким чином, ми змушені змінити принцип однозначної класифікації на когнітивну категоризацію. Саме категорії метамови були запропоновані до розгляду в нашій праці.

Доцільність проведення метамовних досліджень видається цілком очевидною. При використанні метамови, мова-об'єкт набуває нових якостей, стає усвідомленим об'єктом цілеспрямованої категоризації й концептуалізації. Природна мова стає справжньою дійсністю, мовлення грає роль денотату в метамовних висловлюваннях, проте це свідчить лише про позірну неможливість ототожнення одиниць метамови та мови-об'єкта.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням метамовних висловлювань у різних типах дискурсу для підтвердження гіпотези про потенційну можливість категоризації метамовної функції та висвітлення її характерних типологічних особливостей у різних мовах, що можуть сигналізувати про соціально-культурні передумови мовної рефлексії та умови її актуалізації в процесі міжособистісного спілкування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вепрева И. Т. Языковая рефлексия в постсоветскую эпоху / И. Т. Вепрева. – М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2005. – 384 с.
2. Гадамер Г.-Г. Истина і метод; пер. з нім / Г.-Г. Гадамер. – К.: Юніверс, 2000. – Т. 1. – 464 с.
3. Ейгер Г. В. Механизмы контроля языковой правильности высказывания / Г. В. Ейгер. – Харьков: Основа, 1990. – 184 с.
4. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность / Ю. Н. Караулов. – М.: Наука, 1987. – 264 с.
5. Ляпон М. В. “Грамматика самооценки” / М. В. Ляпон // Русский язык: Проблемы грамматической семантики и оценочные факторы в языке. – М.: Наука, 1992. – С. 75-89.
6. Минский М. Остроумие и логика когнитивного бессознательного

/ М. Минский // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 23. Когнитивные аспекты языка / Под ред. Петрова В. В. и Герасимова В. И. – М.: Прогресс, 1988. – С. 281-309. 7. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с. 8. Хайров Ш. “Если Бог для меня и существует, то это именно язык”: языковая рефлексия и лингвистическое мифотворчество Иосифа Бродского / Ш. Хайров // НЛО. – 2004. – № 67 // Электронный ресурс: <http://magazines.russ.ru/nlo/2004/67/ha11.html>. 9. Шварцкопф Б. С. Изучение оценок речи как метод исследования в области культуры речи / Б. С. Шварцкопф // Культура русской речи и эффективность общения. – М.: Наука, 1996. – С. 415-424. 10. Шмелева Т. В. Языковая рефлексия / Т. В. Шмелева // Культура русской речи: энциклопедический словарь-справочник / Под общим руководством Л. Ю. Иванова, В. П. Сковородникова, Е. Н. Ширяева. – М.: Флинт: Наука, 2003. – С. 809-810. 11. Якобсон Р. К языковедческой проблематике сознания и бессознательного / Р. Якобсон // Якобсон Р. Язык и бессознательное. – М.: Гнозис, 1996. – С. 13-26. 12. Anderson, M., Fister, A., Lee, B., Tardia, L., and Wang, D. (2004) On the types and frequency of meta-language in conversation: A preliminary report. Proceedings of the 14th Annual Meeting of the Society for Text and Discourse. – Available at: http://www.cs.umd.edu/projects/metalinguage/results/std04_final.pdf. 13. Evans, V., and Green M. Cognitive Linguistics: An Introduction. – Edinburgh University Press, 2006. – 830 p. 14. Jakobson, R. Metalanguage as a linguistic problem – Available at: <http://varenne.tc.columbia.edu/texts/jakbsromn85metalang.pdf>. 15. Kachkine, V. B. Aspects of metalinguistic activity. – Available at: <http://cogprints.org/221/0/EAspectsMeta.htm#1>. 16. Tarski, A. The semantic conception of truth and the foundations of semantics. – Available at: <http://www.crumpled.com/cp/classics/tarski.html#bib>.

© П.Ю. Шопін, 2009

УДК 165.192+81'42

ПОРІВНЯННЯ: ЛОГІКО-ФІЛОСОФСЬКИЙ VS. МОВОЗНАВЧИЙ АСПЕКТИ

О.І. Шаля (Київ)

У статті категорія порівняння розглядається з позицій лінгвістики та філософії. Ми виявляємо, як ментальні репрезентації порівняння виражаються у мовних формах у англо-американському науковому дискурсі.

Ключові слова: категорія порівняння, компаративи, компаративні конструкції, науковий дискурс, порівняння.

О.И. Шаля. Сравнение: логико-философский vs. лингвистический аспекты. В статье категория сравнения рассматривается с позиций лингвистики и философии. Мы выявляем, как ментальные репрезентации сравнения выражаются в языковых формах в англо-американском научном дискурсе.

Ключевые слова: категория сравнения, компаративные конструкции, компаративы, научный дискурс, сравнение.

O.I. Shalya. Comparison: philosophical vs. linguistic perspectives. The paper considers the category of comparison from two perspectives: linguistic and philosophical. We uncover how mental representations of comparison are revealed through the language forms. For that matter, we specifically address Anglo-American scientific discourse.